

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ХОРТИЦЬКА НАЦІОНАЛЬНА
НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА АКАДЕМІЯ» ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
РАДИ

Факультет реабілітаційної педагогіки та соціальної роботи
Кафедра соціальної роботи

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА
ФОРМУВАННЯ ЗДАТНОСТІ ДО СПІВПРАЦІ У ДІТЕЙ ПОЧАТКОВОЇ
ШКОЛИ ЗАСОБАМИ СОЦІАЛЬНО СПРЯМОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Виконала студентка: _____ 4 _____ курсу _____
освітньо-професійна програма Соціальна педагогіка
спеціальність 231 Соціальна робота
(шифр і назва спеціальності)

І. В. Чередниченко
(ініціали та прізвище)

Керівник старший викладач кафедри соціальної роботи, к.
пед. н. Казаннікова О. В.
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Рецензент доцент кафедри дошкільної освіти і соціальної
роботи МДПУ ім. Б. Хмельницького, к. пед. н.,
Приладишева Л. М.
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Бакалаврська робота «Формування здатності до співпраці у дітей початкової школи засобами соціально спрямованої діяльності» 73 с., 6 рис., 5 табл., 34 джерела, 4 додатки.

Об'єкт дослідження – здатність до співпраці дітей початкової школи.

Предмет дослідження – процес формування здатності до співпраці дітей початкової школи засобами соціально спрямованої діяльності.

Методи дослідження – аналіз, систематизація і узагальнення даних з проблеми дослідження на основі вивчення соціально-педагогічної, психологічної літератури; якісний і кількісний аналіз результатів педагогічного експерименту.

У роботі розглядається проблема формування здатності до співпраці у дітей початкової школи засобами соціально спрямованої діяльності

Аналіз теоретичних напрацювань дозволяє детермінувати здатність до співпраці з рівнем соціальної та комунікативної компетентностей, що передбачає наявність автоматизованих навичок комунікацій, які дають можливість мобільно змінювати свою поведінку залежно від ситуації. Тому формування зазначених компетентностей є однією з головних задач під час організації виховного процесу молодших школярів відповідно до визначеної теми дослідження.

Результати дослідження пройшли апробацію на I Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів та молодих вчених [32].

СПІВПРАЦЯ, ВЗАЄМОДІЯ, КОМУНІКАЦІЯ, КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ, СОЦІАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ, МОЛОДШИЙ ШКІЛЬНИЙ ВІК

ВСТУП

Актуальність дослідження. Відповідно до закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти та концепції «Нової української школи» змінюються вимоги до умов підготовки та навчання дитини до життя, провідна увага має зосереджуватися на дитині та на розкритті її особистісного потенціалу. Законом України «Про освіту» II розділом, 12 статтею визначено спільні для всіх компетентностей вміння: «читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, творчість, ініціативність, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, здатність співпрацювати з іншими людьми» [24].

Таким чином, здатність співпрацювати з іншими людьми стає одним з головних завдань формування успішної особистості.

Аналіз соціально-педагогічної літератури свідчить про достатній рівень наукових напрацювань щодо особливостей формування командної співпраці в сучасних організаціях, сфері бізнесу та економічних науках, це відображено в працях західних вчених, а саме Г. Паркер, Д. Веттен, К. Новак, М. Геллерт, М. Белбін, Р. Кропп, П. Мучинські, Х. Пейро, М. Уест, К. Фопель. Окремі аспекти формування команди на основі діяльності українських організацій досліджували В. Хапілова, Л. Карамушка, М. Коваленко, Г. Ложкін, С. Максименко, Л. Слободянюк та ін.

Науковці І. Горелов, М. Дем'яненко, В. Житніков, К. Лазаренко, А. Перре-Клермоні включають поняття здатності до співпраці як компонент комунікативної компетентності. Проблема розвитку соціальної компетентності молодших школярів, формування й удосконалення комунікативних вмінь є однією з провідних у працях зарубіжних та українських психологів (Г. Балл, Л. Виготський, Д. Ельконін, та ін.), дослідників процесу мовлення (А. Богуш, К. Крутій та ін.) та молодшого шкільного віку (В. Бадер, М. Вашуленко). Разом з тим дослідження проблеми формування здатності до співпраці молодших

школярів, незважаючи на широкий спектр їх аналізу, питання активізації зазначеного процесу потребують наукового вивчення, узагальнення та систематизації.

Аналіз теоретичних напрацювань дозволяє детермінувати здатність до співпраці з рівнем соціальної та комунікативної компетентностей, що передбачає наявність автоматизованих навичок комунікацій, що дають можливість мобільно змінювати свою поведінку залежно від ситуації. Тому формування зазначених компетентностей є однією з головних задач під час виховного процесу молодших школярів.

Таким чином, на основі послідовного аналізу теоретичного поля дослідження, здатність до співпраці розглядається, як вміння організації ефективної взаємодії з іншими з метою отримання спільних результатів у завершій діяльності. Отримуючи новий досвід, молодші школярі вчаться встановлювати, так звані, соціальні зв'язки та підтримувати спілкування з іншими людьми, збільшувати коло спілкування та розуміти і бути зрозумілим для свого співрозмовника.

Слід відзначити, що роботи зазначених авторів щодо проблеми формування здатності до співпраці та конкурентоздатності особистості в організаціях стосуються здебільшого таких соціальних сфер, як економіка, бізнес та державне управління; детально розглянуто структуру та розроблено організаційно-методичне забезпечення процесу формування та розвитку комунікативної та соціальної компетентностей. Разом з тим, проблема формування здатності до співпраці у дітей початкової школи засобами соціально спрямованої діяльності залишається в стані розробки сучасних вчених.

Отже, виходячи з аналізу зазначимо, що соціальна значущість проблеми та її недостатня наукова розробленість зумовили вибір теми бакалаврського дослідження в такій редакції «Формування здатності до співпраці у дітей початкової школи засобами соціально спрямованої діяльності».

Об'єкт дослідження: здатність до співпраці дітей початкової школи.

Предмет дослідження: процес формування здатності до співпраці дітей початкової школи засобами соціально спрямованої діяльності.

Мета: теоретичне обґрунтування та емпіричне дослідження процесу формування здатності до співпраці учнів початкової школи з використанням соціально спрямованої діяльності.

Відповідно до мети у дослідженні визначено такі **завдання:**

1. Проаналізувати соціально-педагогічну літературу щодо конкретизації термінологічного поля щодо формування здатності до співпраці.
2. Схарактеризувати вікові особливості дітей початкової школи.
3. Дослідити стан сформованості здатності до співпраці дітей початкової школи загальноосвітньої санаторної школи-інтернату I-III ст. Хортицької національної академії.
4. Проаналізувати досвід впровадження соціально спрямованої діяльності та розробити програму щодо формування здатності до співпраці дітей початкової школи.

Методи дослідження: аналіз соціально-педагогічної та психологічної літератури, тестування, систематизація, узагальнення, кількісний та якісний аналіз результатів дослідження.

Експериментальна база. Дослідження було проведено на базі загальноосвітньої санаторної школи-інтернату I-III ступенів Хортицької національної академії, вибірка складалася з 20 осіб.

Структура бакалаврської роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (34 позиції), 5 таблиць, 6 рисунків, 4 додатка. Загальний обсяг 73 сторінки, з них 37 сторінок основного тексту.

ВИСНОВКИ

Результати нашого дослідження дозволили зробити нам наступні висновки:

1. В процесі вивчення термінологічної бази проаналізовано основні характеристики поняття «співпраця» з позиції різних наукових галузей. Найбільш доцільним ми вважаємо використання такого узагальненого визначення «співпраця» – це взаємодія людей під час якої відбувається обмін інформацією, думками та досвідом з певних питань, що призводить до можливості адаптації один до одного та до досягнення спільного результату. Спираючись на аналіз теоретичних напрацювань ми можемо детермінувати здатність до співпраці з рівнем соціальної та комунікативної компетентностей, що передбачає наявність автоматизованих навичок комунікацій, що дають можливість мобільно змінювати свою поведінку залежно від ситуації.

2. Наступним, ми з'ясували що молодший шкільний вік є сенситивним періодом для організації співпраці дітей та командної роботи і краще робота організовується під час соціально спрямованої діяльності. Оскільки активна соціалізація дитини відбувається на етапі молодшого шкільного віку, що простежується за результатами її адаптації до нових умов, набуття досвіду взаємодії з іншими людьми і в подальшому поступовим розвитком здатності до співпраці як провідного компоненту соціальної і комунікативної компетентності. Адже у подальшому житті налагодження стосунків та взаємодія з навколишнім середовищем не повинна викликати труднощі. Саме організація соціально спрямованої діяльності є початком ефективної взаємодії дітей у групі.

3. Вивчення стану розвитку комунікативної компетентності молодших школярів здійснювалося в процесі аналізу сучасного досвіду на базі загальноосвітньої санаторної школи-інтернату Хортицької національної академії.

Дослідження «Здатність до командної роботи» виявило, що 95 % дітей контактні та мають схильності до командної роботи; 5 % складно працювати в команді. В силу своїх можливостей та вже набутих навичок спілкування, у дітей можна спостерігати прояви до невимушеної взаємодії з однолітками та спробами залишатись в групі якомога довше задля забезпечення власних потреб чи спільного результату.

Наступним нами було проведено діагностику комунікативних та організаторських здібностей (Кос-2). Результати діагностування показали, що з загальної кількості респондентів 15 % мають низький рівень сформованості комунікативних умінь, нижче середнього рівня також 15 %, на середньому рівні знаходиться 25 % опитувачів, дуже високий рівень засвідчило 45 %.

Це говорить нам про позитивну ситуацію у вже сформованому середовищі групи. У дітей вже є певні визначення щодо того чи іншого явища, вони володіють певними навичками та вже мають досвід у виконання спільних справ. Кожен може надати пораду чи висловити свою думку з поставленого запитання. Вміння дитиною передавати інформацію своєму співрозмовнику супроводжує подальшу взаємодію.

4. З метою реалізації завдань нашого дослідження щодо покращення рівня здатності до співпраці у дітей початкової школи засобами соціально спрямованої діяльності нами було рекомендовано впровадження програми для роботи з дитячим колективом під час навчального процесу чи позашкільної діяльності. Ми визначили, що зазначені нами методи та прийоми є ефективним інструментарієм педагога в організації навчально-виховного процесу.

Отже, на основі вищезазначених висновків можна вважати доцільним і обґрунтованим впровадження запропонованої програми в освітній процес з метою формування здатності до співпраці у дітей початкової школи засобами соціально спрямованої діяльності.